

Visselblåsarfunktion

Katrineholms kommun

Augusti 2023

Karolina Krause, Specialist

Rebecka Hansson, Certifierad kommunal revisor

Revisionsrapport

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	5
Introduktion	7
Granskningsresultat	10
Revisionell bedömning	15

Sammanfattning

Arbetet med att förebygga, upptäcka och hantera korruption, oegentligheter och allvarliga missförhållanden innefattar många åtgärder. Ett väl fungerande visseblåsarssystem och utredningsfunktion ("visseblåsarfunktion") är en viktig del i det arbetet.

Den 29 september 2021 fattade Riksdagen beslut om att anta en ny lag, Lagen om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, vilken trädde i kraft den 17 december 2021. Den nya lagen bygger på ett tvingande EU-direktiv och innehåller bland annat krav på inrättande av särskilt utformade visseblåsarfunktioner. Kraven i lagen omfattar även kommuner och regioner där en visseblåsarfunktion skall ha funnits på plats sedan den 17 juli 2022.

De förtroendevalda revisorerna i Katrineholms kommun har utifrån risk och väsentlighet beslutat att genomföra en granskning av kommunens visseblåsarfunktion.

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen säkerställt en ändamålsenlig visseblåsarfunktion i enlighet med gällande lag. Sammantaget är vår bedömning att kommunstyrelsen **delvis** säkerställt en ändamålsenlig visseblåsarfunktion i enlighet med gällande lag.

Bedömningar mot revisionsfrågor

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten.

Revisionsfrågor	Bedömning
1. Har kommunstyrelsen fattat beslut om att införa en visseblåsarfunktion i så god tid att den fanns på plats när krav om visseblåsarfunktion trädde i kraft?	Uppfyllt
2. Uppfyller kommunens visseblåsarfunktion kraven enligt visseblåsarlagen?	Delvis uppfyllt
3. Finns information om visseblåsarfunktionen lättillgänglig för personalen?	Uppfyllt
4. Har informationsinsatser genomförts för att göra personalen medveten om visseblåsarfunktionen?	Delvis uppfyllt
5. Följer kommunstyrelsen upp att visseblåsarfunktionen fungerar, hanteras på avsett sätt och är känd i organisationen?	Ej uppfyllt
6. Hanteras ärenden i visseblåsarfunktionen på ett adekvat sätt?	Uppfyllt

Rekommendationer

- Vi har noterat att Katrineholms kommun inte gjort den interna rapporteringskanalen tillgänglig för samtliga personer som enligt visselblåsarlagen har rätt att rapportera, då Katrineholms visselblåsarfunktion endast nås via intranätet. Vi rekommenderar Katrineholms kommun att upprätta en åtgärdsplan som innefattar en lösning som gör att även de parter som inte har tillgång till intranätet kan nå rapporteringskanalen.
- Vi rekommenderar kommunen att komplettera både hemsidan och *Rutin för visselblåsarfunktion* med information om hur rapportering ska göras till behöriga myndigheter via de externa rapporteringskanalerna och, i tillämpliga fall, till EU:s institutioner, organ eller byråer.
- I *Rutin för visselblåsarfunktion* beskrivs att personer som ingår i arbetsmarknadspolitiska program och fritidspolitiker inte omfattas av rätten att anmäla. Med grund i regeringens proposition 2020/21:193 är vår tolkning att även personer som ingår i arbetsmarknadspolitiska program ska kunna rapportera. Vi rekommenderar därmed Katrineholms kommun att se över ovanstående beskrivning för en eventuell omskrivning.
- Vi rekommenderar Katrineholms kommun att förtydliga informationen beträffande Offentlighets- och sekretesslagen i *Rutin för visselblåsarfunktionen*. I rutinen står att "*Sekretesskyddet gäller även vid inkomna rapporter som inte uppfyller lagens förutsättningar för skydd*". Vår tolkning av Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) är att för att sekretessen ska gälla så måste kriterierna i lagen vara uppfyllda. Vi bedömer att den nuvarande beskrivningen i rutinen riskerar att ge en falsk garanti kring sekretess, varvid vi rekommenderar Katrineholms kommun att se över skrivningen och antingen ta bort meningen eller förtydliga att detta kan överklagas i en rättslig process.
- Med anledning av att visselblåsarfunktionen nu har funnits tillgänglig i drygt ett års tid rekommenderar vi kommunen att utreda om det är nödvändigt att vidta ytterligare informationsinsatser för att sprida medvetenhet om visselblåsarfunktionen.
- Vi rekommenderar kommunen att formalisera och implementera en process för uppföljning av att visselblåsarfunktionen fungerar, hanteras på avsett sätt samt är känd i organisationen.
- I och med att funktionen varit verksam i drygt ett år och mottagargruppen har hanterat tre anmälningar under året kan det vara av betydelse att upprätta en rutinbeskrivning i syfte att formalisera arbetssättet för inkomna anmälningar. En rutinbeskrivning är även bra att ha på plats i samband med att ny personal tillsätts. Vi rekommenderar därför Katrineholms kommun att upprätta en formell

rutinbeskrivning för hur utredningar ska genomföras och när en extern utredning bör tillsättas.

Inledning

Bakgrund

Arbetet med att förebygga, upptäcka och hantera korruption, oegentligheter och allvarliga missförhållanden innefattar många åtgärder. En väl fungerande visseblåsarfunktion är en viktig del i det arbetet.

Den 29 september 2021 fattade Riksdagen beslut om att anta en ny lag, Lagen om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, vilken trädde i kraft den 17 december 2021. Den nya lagen bygger på ett tvingande EU-direktiv och innehåller bland annat krav på inrättande av särskilt utformade visseblåsarfunktioner och förfaranden. Kraven i lagen omfattar även kommuner och regioner där en visseblåsarfunktion skall ha funnits på plats sedan den 17 juli 2022.

Lagen medger att en visseblåsarfunktion även kan involvera en extern part som utför delar av visseblåsarfunktionen. En visseblåsarfunktion i en kommun kan även delas med exempelvis kommunala bolag.

Avsaknaden av en ändamålsenlig visseblåsarfunktion medför en risk att lagens krav inte efterlevs men även en risk att kommunens förebyggande arbete mot oegentligheter inte blir adekvat, vilket i sin tur kan resultera i såväl förtroendeskada som ekonomiska skador. Därav är det även av stor vikt att funktionen är väl känd i organisationen och att potentiella användare känner förtroende för funktionen.

De förtroendevalda revisorerna har utifrån en bedömning av risk och väsentlighet beslutat att genomföra en granskning av kommunens nuvarande visseblåsarfunktion.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen säkerställt en ändamålsenlig visseblåsarfunktion i enlighet med gällande lag.

Granskningens syfte besvaras genom följande revisionsfrågor,

- Har kommunstyrelsen fattat beslut om att införa en visseblåsarfunktion i så god tid att den fanns på plats när krav om visseblåsarfunktion trädde i kraft?
- Uppfyller kommunens visseblåsarfunktion kraven enligt visseblåsarlagen?
- Finns information om visseblåsarfunktionen lättillgänglig för personalen?
- Har informationsinsatser genomförts för att göra personalen medveten om visseblåsarfunktionen?
- Följer kommunstyrelsen upp att visseblåsarfunktionen fungerar, hanteras på avsett sätt och är känd i organisationen?
- Hanteras ärenden i visseblåsarfunktionen på ett adekvat sätt?

Revisionskriterier

- Kommunallag 6:6
- Lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (“visselblåsarlagen”)

Avgränsning

Granskningen avgränsas till att avse kommunstyrelsen som revisionsobjekt. Eventuella visselblåsarfunktioner i kommunala bolag omfattas ej.

Metod

Granskningen genomförs genom intervju med ansvariga tjänstepersoner för kommunens visselblåsarfunktion, insamling och genomgång av relevanta policys, riktlinjer och andra adekvata styrdokument samt en genomgång av systemlösningen som finns på plats och information på kommunens hemsida och intranät. Vi kommer även att utföra en stickprovvis genomgång av ärendehantering.

Rapporten har varit föremål för sakgranskning av de intervjuade.

Introduktion

Visselblåsarfunktion

Att ha en visselblåsarfunktion är en viktig del i en organisations arbete med att förebygga oegentligheter. Det vi kan se när vi undersöker frågan kring hur oegentligheter upptäcks i organisationer är att det inte främst upptäcks genom interna kontrollmekanismer utan via tips från visselblåsare och detta stämmer även överens med vad IMM, Institutet mot mutor, noterar i sina undersökningar.

Visselblåsarlagen

Lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden ("visselblåsarlagen") trädde i kraft i december 2021 och har som syfte att en bred krets av personer ska kunna rapportera om oegentligheter samt, när de gör detta, skyddas mot repressalier. Lagen ställer krav på att samtliga offentliga verksamheter ska ha en intern rapporteringskanal på plats sedan den 17 juli 2022.

En rapporterende person är en person som i ett arbetsrelaterat sammanhang fått del av eller inhämtat information om missförhållanden och rapporterar om dessa. Med ett arbetsrelaterat sammanhang menas en persons nuvarande eller tidigare arbete inom en verksamhet och där personen har fått information om överträdelser. Utöver anställda, arbetstagare och inhyrd personal ska bland andra volontärer, praktikanter, konsulter och personer som utför arbete under en verksamhets kontroll ingå i den skyddade personkretsen.

Rapporterande personer skall kunna larma om missförhållanden både i en intern rapporteringskanal (såsom Katrineholms kommuns visselblåsarfunktion) och till särskilt utsedda myndigheter (externa rapporteringskanaler).

Utöver att den rapporterende personen skyddas mot repressalier gäller även tystnadsplikt och sekretess kring den rapporterende personens identitet. Sekretessen inom offentlig sektor behandlas i offentlighets- och sekretesslagen vilken har uppdaterats i och med införandet av visselblåsarlagen. Lagen ställer inget krav på att en rapporterende person ska kunna rapportera anonymt men något förbud mot detta finns inte heller.

Lagen ställer även vissa krav på utformningen av visselblåsarfunktionen och de som mottager de rapporterade uppgifterna. Lagen kräver att visselblåsarfunktionen ska möjliggöra rapportering skriftligen, muntligen samt rapportering via ett fysiskt möte. Vad gäller mottagargruppen ska den bestå av personer som är självständiga och oberoende i sin roll vilket innebär att mottagarpersonerna ska ha mandat att självständigt hantera de ärenden som inkommer genom visselblåsarfunktionen. Vidare har den rapporterende personen enligt lagen rätt till återkoppling i skäligen utsträckning om åtgärder som har

vidtagits till följd av rapporteringen inom 30 dagar. Det måste även ges en bekräftelse på att rapporten mottagits inom 7 dagar.

Det finns även i lagen beskrivet att verksamhetsutövaren (i detta fall Katrineholms kommun) har en skyldighet att informera anställda om

- hur rapportering ska göras via de interna rapporteringskanalerna,
- hur rapportering ska göras till behöriga myndigheter via de externa rapporteringskanalerna och, i tillämpliga fall, till EU:s institutioner, organ eller byråer, och
- meddelarfrihet och anskaffarfrihet och, i verksamheter där det är aktuellt, om efterforskningsförbud och repressalieförbud.

Då en visselblåsarfunktion ofta kan innebära att känslig information såsom personuppgifter lagras innehåller även lagen bestämmelser kring lagring av personuppgifter. Personuppgifter som uppenbart inte är relevanta för handläggningen av en viss rapport får inte samlas in och ska raderas snarast möjligt om de har samlats in. Personuppgifter som förekommer i en inkommen rapport får lagras i upp till två år efter att ärendet avslutas.

Mottagna dokument

Utredning av införande av visselblåsardirektivet

Kommunledningsförvaltningen för Katrineholms kommun har på uppdrag av kommunens ledningsgrupp genomfört en utredning kring vilken påverkan Europaparlamentets visselblåsardirektivet har på Katrineholms kommun. Utredningen publicerades den 28 september 2021. Utredningen består av en bakgrund kring direktivet samt den nya lagens syfte och omfattning.

Rutin för visselblåsarfunktion

Katrineholms kommun har en rutin för visselblåsarfunktion som omfattar kommunen, kommunens bolag är egna organisationer och ansvarar därmed själva för eventuell visselblåsarfunktion i de fall bolagen har mer än 50 anställda. Enligt rutinen syftar visselblåsarlagstiftningen till att säkerställa att personer som rapporterar om allvarliga missförhållanden ska vara skyddade mot repressalier.

Personer som är involverade i arbetsrelaterade sammanhang inom kommunen har rätt att göra anmälningar. Detta inkluderar anställda, volontärer, konsulter, entreprenörer och andra som är involverade i uppdrag åt kommunen. Även praktikanter och personer som tillhör ett företags förvaltning, ledning eller tillsynsorgan omfattas av möjligheten att anmäla. Däremot omfattas inte personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program eller personer som är fritidspolitiker av rätten att göra anmälningar. Skydd mot repressalier gäller även för andra fysiska och juridiska personer som hjälper till med att rapportera.

Enligt rutinen gäller skyddet vid rapportering av missförhållanden och överträdelse som skett eller som kan komma att ske i en arbetsrelaterad kontext under förutsättningen att det finns ett allmänt intresse av att det rapporterade tillkännages eller om det strider mot lag kopplat till EU-rätten inom bland annat offentlig förhandling, förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism samt finansiella tjänster. Vidare framgår av

rutinen att den rapporterade personen skall ha rimliga skäl att anta att de lämnade uppgifterna är sanna. Skyddet kan dock även gälla om informationen anses vara felaktig men inte för rapportering av medveten felaktig information. Vidare beskriver rutinen mer i detalj vad som är att räkna som ett allmänintresse.

Offentlighet- och sekretesslagen tillämpas vilket innebär att den rapporterades identitet skyddas och lagen råder vid behandling av personuppgifter samt behörigheter till de inlämnade uppgifterna. Sekretessskyddet gäller såväl inkomna rapporter som uppfyller lagens förutsättningar för skydd som de rapporter vars uppgifter inte uppfyller lagens förutsättningar för skydd. Kommunen kräver inte att den rapporterade personen anger sitt namn, men kontaktuppgifter krävs för att kunna lämna en rapport i kommunens e-tjänst. Rutinen beskriver även att uppgiftsskyldighet gäller för de personer som arbetar inom visselblåsarfunktionen vilket innebär att dessa personer är skyldiga att lämna in uppgifter till andra myndigheter eller enheter inom kommunen om så anses nödvändigt för att hantera och utreda ärenden.

I rutinen framkommer det vidare att möjligheten att rapportera missförhållanden inte påverkar eller fråntar den enskildas möjlighet och rätt att rapportera till externa rapporteringskanaler hos statliga myndigheter eller till media.

Anmälan om missförhållanden kan göras på flertalet sätt, antingen muntligt per telefon, via e-tjänsten eller via ett fysiskt möte. Vid muntliga anmälningar sammanfattas samtalen skriftligen för att sedan registreras i diariet. Samtliga anmälningar går till kommunjuristen för vidare hantering. En bekräftelse skall skickas till den rapporterade personen inom sju dagar oavsett om anmälan inkommit skriftligt eller muntligt.

Den efterföljande hanteringsprocessen inleds enligt rutinbeskrivningen med att kommunjuristen gör en bedömning om anmälan faller inom ramen för visselblåsarhanteringen eller om den bör hanteras på annat vis eller helt avskrivas (se beskrivning ovan om i vilka fall skyddet vid rapportering gäller). Bedöms anmälan falla inom ramen för visselblåsarhanteringen inleds en utredning där kommunjuristen även bedömer om ytterligare resurser bör tas in beroende på de inkomna uppgifterna i anmälan. Vid misstanke om brott ska en polisanmälan göras. Det kan även vara aktuellt att kontakta säkerhetsavdelningen på kommunen eller att en extern utredning tillsätts om så bedöms nödvändigt. Samtliga bedömningar kring vilka åtgärder som anses vara relevanta utifrån de uppgifter som framkommer av anmälan görs således av kommunjuristen.

Chef inom aktuell enhet för den inkomna anmälan ska som huvudregel kontaktas och ska vara tillgänglig för möte inom två veckor från förfrågan. Beroende på informationen som framkommer i ärendet kan även chefer i överstigande led bli aktuella att involvera. All dokumentation i ärendet ska sparas i diariet. Enligt rutinen ska en utredning vara klar inom tre månader från att anmälan inkommit. Förslag på åtgärder lämnas då till berörd förvaltningschef som beslutar om vilka åtgärder som ska vidtas. Det är kommunjuristen som avgör när ärendet avslutas. I samband med avslutningsåtgärder ska slutrapporten överlämnas till förvaltningschefen. Om det inte anses olämpligt sker återkoppling till den rapporterade personen genom överlämning av slutrapporten. Avslutningsvis framkommer även av rutinbeskrivningen att en anmälan kan göras direkt per telefon till

utredare på nämndadministrativa avdelning vid misstanke om jäv eller misstänkt partiskhet hos kommunjuristen.

Genomförda intervjuer

Under granskningen har en intervju hållits med Kommunjuristen samt Utredaren. Intervjun ägde rum den 16 maj 2023. Nämnda intervju personer kommer att hänvisas till löpande i rapporten som "de intervjuade".

Granskningsresultat

1. Har kommunstyrelsen fattat beslut om att införa en visselblåsarfunktion i så god tid att den fanns på plats när krav om visselblåsarfunktion trädde i kraft?

lakttagelser

Något formellt beslut från kommunstyrelsen om att inför en visselblåsarfunktion har vi inte kunnat finna. Enligt uppgifter från kommunjuristen införde Katrineholm kommun sin visselblåsarfunktion den 18 maj 2022 då den lanserades på intranätet. Vi har kunnat validera datumet genom en mejlkonversation mellan olika tjänstemän tillhörande IT, kommunikation och nämndsekreterare/utredare.

Beslutet om att publicera visselblåsarfunktionen den 18 maj 2022 togs av Kommundirektören.

Bedömning

Trots att inget formellt beslut har gått att identifiera är vår samlade bedömning att beslutet att införa en visselblåsarfunktion har skett i så god tid att den fanns på plats när krav om visselblåsarfunktion trädde i kraft.

2. Uppfyller kommunens visseblåsarfunktion kraven enligt visseblåsarlagen?

lakttagelser

Katrineholms kommun har upprättat en rutin för visseblåsarfunktionen vilken finns tillgänglig på kommunens hemsida. Dokumentet inleds med att beskriva vad visseblåsarlagstiftningen syftar till samt det skydd lagstiftningen ämnar att upprätthålla för de personer som inkommer med anmälningar om missförhållanden. Vidare beskriver rutinen vem som kan anmäla, tidsrymd för skyddet, vilken typ av rapportering som skyddas, rapportering av felaktig information, beskrivningar av vad ett allmänintresse är, sekretessbestämmelser och uppgiftsskyldighet, information om andra rapporteringskanaler samt hantering av personuppgifter.

Rutinen beskriver även processen kring hur hanteringen av en anmälan går till. Här beskrivs detaljerat vilka delmoment som ingår, det vill säga mottagandet av anmälan, hur utredningar inleds, utredningsåtgärder, förslag på åtgärder och avslutandet av ett ärende. Vidare beskrivs vilka personer som involveras i de olika momenten samt hur misstankar kring jäv eller opartiskhet hos kommunjuristen ska hanteras.

Katrineholms kommun har valt att inrätta en internt utvecklad funktion för hanteringen av visseblåsarärenden och har därmed tillsatt kommunjuristen som ansvarig för hanteringen av inkomna ärenden. Vid vår intervju med kommunjuristen framgick att det som beskrivs i rutinen överensstämmer med hur funktionen är uppbyggd och fungerar i praktiken.

Bedömning

Utifrån vår granskning av Katrineholms kommuns dokument, (*“Rutin för visseblåsarfunktion”* samt *“Utredning av införande av visseblåsarlagstiftningen”*), intervju med ansvariga för visseblåsarfunktionen samt övrig inhämtade dokumentation/bevisning kan vi konstatera att Katrineholms kommun har gjort ett gediget arbete vid införandet av sin interna visseblåsarfunktion samt att beskrivningarna i dokumentationen och i intervju i stort överensstämmer med bestämmelserna i visseblåsarlagen. Vi har dock gjort nedan noteringar.

Enligt visseblåsarlagen ska verksamhetsutövaren *“göra de interna rapporteringskanalerna tillgängliga så att följande personer som är verksamma hos verksamhetsutövaren kan rapportera om missförhållanden som förekommer i verksamhetsutövarens verksamhet:*

1. *arbetstagare,*
2. *volontärer,*
3. *praktikanter,*
4. *personer som annars utför arbete under en verksamhetsutövares kontroll och ledning,*
5. *egenföretagare,*
6. *personer som ingår i ett företags förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan, om verksamhetsutövaren är ett företag, och*
7. *aktieägare som är verksamma i bolaget, om verksamhetsutövaren är ett aktiebolag.”*

Katrineholms visseblåsarfunktion kan endast nås via intranätet och kan således inte nås av samtliga de personer som nämns i lagen. I intervjun har det framgått att kommunen inte har en plan på hur tillgången för dessa personer säkerställs.

Enligt visseblåsarlagen ska information till anställda ges gällande

1. *hur rapportering ska göras via de interna rapporteringskanalerna,*
2. *hur rapportering ska göras till behöriga myndigheter via de externa rapporteringskanalerna och, i tillämpliga fall, till EU:s institutioner, organ eller byråer, och*
3. *meddelarfrihet och anskaffarfrihet och, i verksamheter där det är aktuellt, om efterforskningsförbud och repressalieförbud.*

På både hemsidan och i *Rutin för visseblåsarfunktion* finns tydlig information om repressalieförbud samt hur rapportering ska göras via de interna rapporteringskanalerna men kring övriga punkter ovan anser vi att det saknas viss information.

I *Rutin för visseblåsarfunktion* beskrivs att personer som ingår i arbetsmarknadspolitiska program och fritidspolitiker inte omfattas av rätten att anmäla. I Regeringens proposition 2020/21:193 anges dock att "Såsom Arbetsdomstolen anger kan vissa deltagare i arbetsmarknadspolitiska program vara arbetstagare. Hit hör t.ex. den som har en anställning med anställningsstöd eller lönebidrag. Sådana arbetstagare bör omfattas av skyddet precis som andra arbetstagare." Därmed kan beskrivningen av vilka som inte omfattas av rätten att anmäla anses vara något snäv.

I *Rutin för visseblåsarfunktion* beskrivs om sekretess att "Sekretesskyddet gäller även vid inkomna rapporter som inte uppfyller lagens förutsättning för skydd." I en uppföljning med de intervjuade personerna har vi förstått att tolkningen som gjorts är att "sekretess gäller för den rapporterade personen (...) Rimligtvis är man en rapporterad person oavsett ifall ärendet uppfyller lagkraven eller ej".

I Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) står att "Sekretess gäller i ett ärende om uppföljning enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden."

samt att

"Sekretessen enligt första stycket gäller

1. *för uppgift som kan avslöja den rapporterade personens identitet, och*
2. *för uppgift som kan avslöja identiteten på en annan enskild, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men."*

Vår tolkning är att för att sekretessen ska gälla så måste kriterierna i lagen vara uppfyllda. Katrineholms kommun kan i varje enskilt fall dock göra bedömningen att sekretessbelägga personuppgifter, men vår bedömning är att det finns starka indikationer på att den bedömning kan komma att inte hålla vid en rättslig prövning. Vi anser därmed att beskrivningen i rutinen riskerar att ge en falsk garanti kring sekretess.

Vår samlade bedömning är att visselblåsarfunktionen delvis uppfyller kraven i den nya visselblåsarlagen.

3. Finns information om visselblåsarfunktionen lättillgänglig för personalen?

lakttagelser

Visselblåsarfunktionen finns på intranätet vilka samtliga anställda kommer åt och kan enkelt nås via intranätets sökfunktion. På intranätet ges beskrivning om vikten av att fånga upp missförhållanden i tid, exempel på allvarliga oegentligheter, visselblåsarfunktionens syfte, hur man går tillväga för att anmäla en oegentlighet, hur visselblåsarfunktionen hanteras samt information om det skydd lagen ger. På sidan finns även länk till dokumentet "Rutin för visselblåsarfunktion".

Bedömning

Vår samlade bedömning är att informationen om visselblåsarfunktionen finns lättillgänglig för personalen.

4. Har informationsinsatser genomförts för att göra personalen medveten om visselblåsarfunktionen?

lakttagelser

Under vår intervju med kommunjuristen samt ansvarig utredare förklarades att information om visselblåsarfunktionen publicerades som en nyhet på intranätet i samband med lanseringen av funktionen. Länken till, samt information om, visselblåsarfunktionen finns att tillgå i menystrukturen under rubriken "anställning och arbetsmiljö" på intranätet. De intervjuade förklarade att de hade vissa tekniska problem i samband med byte av intranätet en kortare period. I samband med bytet försvann länken till visselblåsarfunktionen från intranätet vilket uppmärksammades i kommunens lokala media och funktionen fick därmed stor spridning. Vi noterar dock att inga formella utbildningstillfällen har getts till anställda inom kommunen för att informera om visselblåsarfunktionen. De intervjuade upplever dock att visselblåsarfunktionen har fått stor spridning och kännedom bland medarbetarna, inte minst med anledning av uppmärksamheten i media.

Bedömning

Utöver att kommunen gick ut med information om visselblåsarfunktionen som en nyhet på intranätet i samband med lanseringen av funktionen har inga ytterligare formella insatser vidtagits för att göra personalen medveten om visselblåsarfunktionen.

Vår samlade bedömning är att informationsinsatser delvis har genomförts.

5. Följer kommunstyrelsen upp att visselblåsarfunktionen fungerar, hanteras på avsett sätt och är känd i organisationen?

lakttagelser

Under vår granskning har vi noterat att ingen formell uppföljning har skett under året som funktionen har funnits på plats. Vad vi har förstått finns inte heller någon formaliserad process för uppföljning implementerad.

Bedömning

Vår samlade bedömning är att kommunstyrelsen inte följer upp att visselblåsarfunktionen fungerar, hanteras på avsett sätt och är känd i organisationen.

6. Hanteras ärenden i visselblåsarfunktionen på ett adekvat sätt?

lakttagelser

Anmälningar kan lämnas både skriftligen och muntligen till kommunens visselblåsarfunktion. Bedömningar beträffande om anmälan uppfyller kriterierna för ett visselblåsarärende eller ej görs enligt *Rutin för visselblåsarfunktion* av kommunjuristen som även beslutar om utredning ska tillsättas eller ej samt om övriga resurser krävs. Utredare med kunskap om lagstiftningen på nämndadministrativa enheten fungerar som ersättare för kommunjuristen och kan användas som resurs när det krävs. Anmälningarna samt eventuell utredning registreras som ärenden i ett särskilt dokumenthanteringssystem. Samtliga anmälningar loggförs även i en separat logg. Kommunen har ingen formell riktlinje eller rutin avseende när en extern utredning bör tillsättas och inte heller någon konkret rutin kring hur anmälningar som inkommit via andra kanaler ska utredas..

Katrineholms kommun har mottagit tre anmälningar under perioden maj 2022 till och med maj 2023. De två första anmälningarna inkom under sommaren 2022 medan den tredje anmälan inkom i februari 2023.

Första anmälan inkom skriftligen och gällde vård vid livets slutskede. Det beslutades om att tillsätta en utredning. Informationen i ärendet granskades och de intervjuade fattade beslut om att de ansåg det vara ett visselblåsar tips. Möten med berörd enhetschef, fackligt ombud på äldreboendet samt med den rapporterade personen hölls och utredningen resulterade i en skriftlig rapport. Rapporten om vård vid livets slutskede lämnades över till förvaltningschef utan förslag på åtgärder, då det inte gick att styrka det som framförts i anmälan. Enhetschefen fick ta del av rapporten men den formella överlämningen skedde till förvaltningschef i enlighet med upprättad rutin.

Den andra anmälan inkom per telefon och avskrevs direkt då den inte bedömdes uppfylla kriterierna för ett visselblåsar tips. I detta fall hänvisades den rapporterade personen till andra kanaler.

Den tredje anmälan inkom skriftligen och gällde hur man lägger budget för elever med neuropsykiatriska diagnoser. En utredning tillsattes men de intervjuade valde att inte ta ärendet vidare då de bedömde att budgetläggning är en politisk fråga.

Bedömning

Vi har av de intervjuade fått förklarat för oss hur de tre ärenden som inkommit under tiden sedan funktionens införande har hanterats samt vilken typ av utredning som har tillsatts. Vår bedömning är att detta har gjorts på ett adekvat sätt. Vi noterar vidare att de intervjuade löpande under året i samband med inkomna anmälningar har arbetat fram ett arbetssätt avseende hanteringen av inkomna anmälningar, dock saknas en formell rutinbeskrivning för hur utredningar ska genomföras och när en extern utredning bör tillsättas. En rutinbeskrivning kan vara till hjälp att formalisera arbetssättet för genomförandet av utredningar och är ofta bra att ha på plats i samband med att ny personal tillsätts.

Vår samlade bedömning är att kommunstyrelsen hanterar ärenden i visselblåsarfunktionen på ett adekvat sätt.

Revisionell bedömning

Katrineholms kommun har sedan den 18 maj 2022 en visselblåsarfunktion för Katrineholms kommun. De förtroendevalda revisorerna i Katrineholms kommun har utifrån risk och väsentlighet beslutat att genomföra en granskning av kommunens visselblåsarfunktion.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen säkerställt en ändamålsenlig visselblåsarfunktion i enlighet med gällande lag.

Sammantaget är vår bedömning att kommunstyrelsen **delvis** säkerställt en ändamålsenlig visselblåsarfunktion i enlighet med gällande lag

2023-08-24

Rebecka Hansson
Uppdragsledare

Karolina Krause
Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av revisorerna i Katrineholms kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från mars 2023. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.